

PAJOTTENMOTTEN

Inventarisatie van nachtvlinders in Pajottenland en
Zennevallei

Natuurpunt
Insectenwerkgroep

Zuidwest-Brabant

volg ons via www.facebook.com/groups/600997953983841

Pajottenmotten

Inventarisatie van nachtvlinders in Zuidwest-Brabant

- Kennis nodig: basiskennis (foto's nemen en uploaden op waarnemingen.be waarna beoordeling volgt door specialisten kan)
- Tijdsinspanning: heel wat tijd voor nodig
- Schaal: puntlocatie
- Herhaling: meermaals punttelling gedurende één jaar

Gebaseerd op de handleiding 'Nachtvlindermeetnet' van Natuurpunt
<https://www.natuurpunt.be/pagina/nachtvlindermeetnet>

Inleiding

Nachtvlinders vormen een zeer uitgebreide soortengroep, maar zijn nog bijzonder weinig onderzocht. In het Pajottenland zijn de gebieden met de grootste nachtvlinderbiodiversiteit stevast tuinen van mottenvangers. Andere gebieden, zoals natuurgebieden, parken, landbouwgebieden, ... werden nauwelijks onderzocht. Vandaar het idee van de Insectenwerkgroep Zuidwest Brabant om eens elders te gaan vangen dan in eigen tuin om zo een duidelijker beeld te krijgen van wat er zoal rondvliegt ons mooie landschap.

Deze inventarisatie focust in eerste plaats vooral op welke soorten er gezien worden gedurende één jaar tijd, 2022, in het Pajottenland. Een opvolging via een meetnet over meerdere jaren op de gekozen locaties voorzien we vooralsnog niet. Zowel soorten als aantallen zullen gedurende één jaar bekeken worden, volgens een vast protocol.

Op basis hiervan kan de toestand van onze nachtvlinderdiversiteit worden gemeten en kan gezocht worden naar verklaringen voor verschillen tussen gebieden. Die kunnen het gevolg zijn van interne factoren in het gebied, maar ook van externe factoren zoals het omliggende landgebruik.

Zowel specialisten als gemotiveerde beginners kunnen hieraan deelnemen. De insectenwerkgroep en Natuurpunt Studie zorgt voor info en begeleiding. Meer informatie en achtergrondteksten vind je op <http://nachtvlinders.natuurpunt.be>.

Vraagstelling

Aan de hand van de gegevens uit de Pajottenmotten project kunnen volgende types vraagstellingen beantwoord worden:

1. Aanvullende gegevens over het inschatten van de soortendiversiteit aan nachtvlinders in het gebied, naast de reeds bestaande gegevens uit het Nachtvlindermeetnet
2. (Beperkt) vergelijken van de soortendiversiteit tussen locaties met verschillend landgebruik of beheervorm. Beperkt vanwege gebruik verschillende typen lampen.
3. (Beperkt) monitoren van trends en aantallen van nachtvlinders gedurende één jaar (2022) op lokale schaal in de Zennevallei en het Pajottenland. Beperkt vanwege gebruik verschillende typen lampen.

Methode

Locaties geselecteerd op basis van interesse vrijwilligers, haalbaarheid en gebiedsbestemming.

We beperken de locaties om zo per locatie toch een kwalitatieve dekking in vangstmomenten te kunnen geven doorheen het jaar. Per locatie is er een hoofdvanger en een bijvanger nodig. De hoofdvanger zorgt voor het gros van het werk en zorgt dat de methode aangehouden wordt. De bijvanger kan meewerken of eens inspringen als de hoofdvanger ligt te bakken op Ibiza bijvoorbeeld.

hoofdvanger	bijvanger	Gemeente	gebieden
Boumon Timon		Roosdaal	Berchembos/Hulsbroekbos
Daem Bart en Wauters Marijke		Lennik	Natuurpuntgebiedjes Lennik (Hemelenveld etc) (geen val momenteel)
Decrick Lieven		Pepingen/Huizingen	Geynsberg Zuunvallei, Provinciedomein Huizingen
Maes Dirk		Halle	Warandepark
Ramberbergh Fré		Dilbeek	Ter Pede
Springael Wim		Halle	Maasdalbos, Lembeekbos, Warandepark, Kasteelpark Lembeek, Stroppen en Berendries
Van Camp Bart		Lennik/Gooik	Groenenberg/Gaasbeek, Kesterheide
Van Hemelryck Thomas		Sint-Pieters-Leeuw	Volsebroek, Oude Zuun en Cortenbroek, grootschalig akkergebied Puttenberg te Vlezenbeek (geen val momenteel)
Van Onsem Stijn		Lennik	Bree-eik, Slagvijver (geen val momenteel)

Val

In dit onderzoekje wordt met één valtype gewerkt in combinatie met drie types lampen.

- Gebruik bij voorkeur een val van het type 'Jacobs', dit is een Skinnerval (koffermodel, afmetingen 44 x 42 x h35 cm, met een centrale opening van 2,5 cm tussen de twee plexiglazen platen).
- Gebruik een lamp van volgende types: 160W HWL /125W HPL/LepiLed* Vangsten met andere lamptypes zoals Actinic-buislampen of andere valtypes (Heath, Robinson) komen dus niet aanmerking. Bij de vangstresultaten mogen geen resultaten van vangsten met smeer worden opgeteld, die worden best apart genoteerd.
- Vang minimaal 15 nachten op dezelfde plaats, gespreid over de verschillende seizoenen
  - Vang vooral tussen 1 maart en 31 oktober (en af en toe in november-februari op zeer zachte nachten). De optimale spreiding van 15 nachten is als volgt: maart 1x, april 2x, mei 3x, juni 3x, juli 2x, augustus 2x, september 1x, oktober 1x.
- Het is belangrijk dat een brandende lamp niet in aanraking komt met regendruppels. Zoniet bestaat de kans dat de lamp explodeert. Indien een dakje boven de lamp gemonteerd is, mag die echter ook bij regen of onweer buiten blijven. Best wordt hiervoor een doorzichtig plexiglazen dakje gebruikt.
- Plaats de val op een plaats met zo min mogelijk bodemvegetatie (anders verstoppen de vlinders zich in het gras rond de val)

- Plaats de val indien mogelijk op een wit laken van ongeveer 7 m²
- Plaats drie halve eierkartons in elke helft van de bak én én een volledig karton tegen elke wand aan de buitenzijde. De eierkartons worden zo geplaatst dat zij het centrale gedeelte (met gaas in de bodem) niet bedekken .
- Indien meerdere vallen: Zet verschillende vallen minimaal 100 meter uit elkaar in open gebieden of 60 meter uit elkaar indien er zich een scheiding zoals een bomerij of houtkant tussen de vallen bevindt. Vermijd alleszins dat aan de ene lamp het licht van de andere lamp zichtbaar is.

* De 160W HWL /125W HPL lampen geven ongeveer dezelfde vangstresultaten. De LepiLed is mobieler en handzamer, maar geeft minder goede resultaten (ongeveer 60% rendement in vergelijking met 160W HWL /125W HPL. De reden waarom we voor deze types lampen kiezen zijn financieel en praktisch: we kunnen niet iedereen uitrusten met een LepiLed, de meest mobiele lamp. Deze zijn te duur. We wensen de beperkte aantallen van deze LepiLed lamp toch te gebruiken, dit kan in sommige gebieden zeer handig zijn om het gezeul met een generator/ spoelen te beperken, wat tot een gebiedsdekkender onderzoek zal leiden.

- Plaats de val indien mogelijk buiten de invloed van straatverlichting of andere hinderlijke lichtbronnen. De val lokt de hoogste aantallen nachtvlinders in een onverlichte omgeving. Vangstperiode
- De grootste aantallen nachtvlinders worden gevangen op bewolkte en zachte nachten. Een beetje regen (“motregen”) – zelfs buiig weer - kan geen kwaad, zolang het maar zacht is en niet te hard waait.
- Probeer te vermijden dat je twee nachten na elkaar vangt. Daardoor verklein je het hervangstpercentage en wordt vermeden dat individuen meerdere nachten na elkaar in een val gevangen zitten (en bijgevolg geen eieren kunnen afzetten etc.).

Vangen!

- Ontsteek de val van zodra het donker is en laat de lamp branden tot het 's ochtends licht wordt (anders gaan de motten 's nachts al opnieuw rondvliegen in de bak en zich beschadigen).
- Ledig de val zo vroeg mogelijk de volgende ochtend.
- Schakel nooit een val uit zonder de vangst onmiddellijk te bekijken. Van nachten waarvan de val niet gedurende de hele nacht operationeel was, komen de resultaten niet in aanmerking voor dit meetnet.
- Tel van elke soort alle exemplaren die in de val zitten én die in de onmiddellijke omgeving rond de val (op de buitenzijde van de val, op het laken (check ook de onderzijde!) en in de vegetatie vlakbij de val).
- Schud na het determineren en tellen de eikartons met motten uit op een plaats waar de dieren kunnen wegkruipen (bv. boven lang gras of dichte struiken) anders vallen ze ten prooi aan vogels. Determinatie
- Gebruik bij voorkeur het boek Nachtvlinders van Waring & Townsend, een uitgave van Tirion Natuur en de Vlinderstichting. www.natuurpunt.be/winkel
- Determineer elk exemplaar van de macro's op soortniveau. Ook micro's worden zo goed als mogelijk gedetermineerd. Bij twijfel neem een foto en plaats deze bij je waarneming op waarnemingen.be. Onrustige of actieve exemplaren kan je tot rust brengen door ze enige tijd (hooguit enkele uren) te laten afkoelen in een potje in de koelkast

Noteren en invoeren van de gegevens

- Vul waarnemingen, liefst zo snel mogelijk na de vangst, in op de website www.waarnemingen.be volgens onderstaand voorbeeld.

Zet bij je 'Notities' (of 'Toelichting als je via ObsMapp of iObs werkt) steeds het **type lamp + Pajottenmotten** (zo kunnen we achteraf snel alle resultaten opzoeken).

Voer waarneming in

Voeg foto's of geluiden toe. Datum, tijd en locatie worden indien mogelijk uit multimedia gelezen. Uploaden

Datum **Tijdstip** 🕒

Soort

Aantal individuen ♂ **Geslacht**
 onbekend man vrouw

Zeker (vink uit als je niet zeker bent over de determinatie)
 Toon alle opties Onthoud onderstaande opties voor volgende waarneming

Activiteit

Levensstadium

Methode

Op/in

Waardplant, gastheer voor parasiet, prooi, etc.

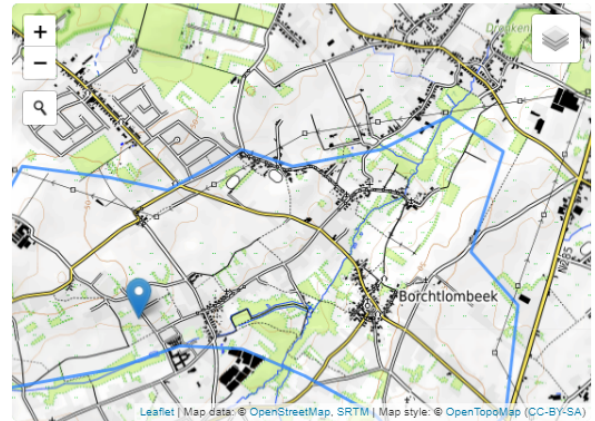
Notities

Telmethode

Ontsnapt 📷

Externe referentie

Bewaar Annuleer

Klik op de kaart of gebruik één van de volgende mogelijkheden om een locatie te selecteren.

✕ 📍

WGS84

Lambert

Nauwkeurigheid

Links bijvoorbeeld: YouTube-video's +

- Noteer bij datum de dag waarop je de dieren hebt waargenomen (dus de dag dat de bak werd leeggemaakt). Dus niet de datum van de avond waarop de bak geplaatst werd. Noteer per val het aantal gevangen exemplaren per soort. Schattingen zijn toegelaten indien het aantal vlinders te hoog is (bijv. >100 exemplaren van één soort).
- Bijkomende gegevens Van een aantal andere soorten die in de val opduiken, is het interessant om deze systematisch te noteren en zo de verspreiding beter in kaart te brengen. We vragen dit voor meikever, neushoornkever, vliegend hert, klein vliegend hert en lederboktor. Probeer deze steeds te noteren indien ze op jouw lamp afkomen. Ook alle andere bijvangsten zoals lieveheersbeestjes, waterkevers, e.d. mag je natuurlijk ook steeds invullen als losse waarneming op www.waarnemingen.be

Resultaten

De ervaring leert ons dat de lokale nachtvlinderfauna dynamisch is: soorten verdwijnen, terwijl andere verschijnen. Dit project focust vooral op de verspreiding en aantallen nachtvlinders gedurende de looptijd van één jaar.

Conclusies en verdere verwerking

Hopelijk in een mooi rapportje te gieten en wie weet, voor te stellen op Brakona?